

Добры напрамак

Мінулы гаспадарчы год сельгасарцель «Камуніст» закончыла нядрэмна. Калгас на вытворчасці і продажы дзяржаўнае прадукцыі палюбоўства і жыццёлагадоўлі азнаў і кіраванні раёна, пасля выдомуга ўсёй краіне калгаса «Рассвет», другое месца.

Калгас «Камуніст» не стаіць у эканамічным развіцці на месцы, а, узяўшы добры курс на развіццё ўсёх галін арцельнага гаспадаркі, упэўнена ідзе наперад.

...У гэтым камуніст Іосіф Уладзіміравіч Шпілеўскі ярка ўяўляе сабе блізкае будучыню свайго калгаса. Нібы той мастак, які толькі што загрунтаваўшы налічвае на падрабязнае палатно, ужо бачыць у думках увесёлы малонак, так і старшыня бачыць заўтрашні дзень калгаса багатым і зможным. Перспектывы ўяўляюцца не ўвогуле, а канкрэтна.

Жыццё навучыла кіраўніка калгаса правільна ацэньваць абстаноўку і прымаць найлепшыя рашэнні. А прыняў рашэнне — выконваў яго. Такі прыклад у рабоце Іосіфа Шпілеўскага. У такой меркай ён ставіцца і да сабе і да бригадыраў, механізатараў, загадчыкаў жыццёлагадоўчых фарм, будаўнікоў.

У калгасе дзве тысячы чатырыста гектараў зямлі. На кожную сотню ёсць па 12 кароў.

— У раёне, ды і ў вобласці, — гаворыць Шпілеўскі, — гэта нядрэмна паказваць. А ў параўнанні з калгасам «Рассвет» малавата. Восем тысяч імяў, каб ужо сабраць на сто гектараў зямлі было па 20 кароў, а на будучы год — па 26, свайней — па сто. Тады на вытворчасці малака і мяса хутка наступіць расцвет і на пярці.

Павышэнне ў калгасе «Рассвет», а потым у калгасе «Камуніст» Магілёўскага раёна, Іосіф Шпілеўскі зацікавіўся, як у гэтых гаспадарках рыхтуюць угнаенні. «А хіба ў нашым калгасе нехта то ж зрабіць?» — падумаў ён. — Восем прыёма, збору бригадыраў, механізатараў, параміраў.

Цвёрдае слова ў старшыні. Нам

давалася пабываць у комплекснай бригадзе, якую ўзначальвае камуніст Мікалай Шапалаў. Шырокі двор жыццёлагадоўчай фармы сапраўды стаў фабрыкай угнаенняў. Штогод бригада дае калгасу па 15—18 тысяч тон торфа-гноевага кампосту. Гэта ж адна бригада! Не дзіва, што на кожны гектар пасаваў азімых і яравых калгас уносіць па 40 тон маспяных угнаенняў.

— Некай да нас прыхаў старшыня суседняга калгаса, каб пераняць вопыт нарыхтоўкі угнаенняў, — расказвае Іосіф Уладзіміравіч. — «Паказвай, таварыш Шпілеўскі, свай багачце», — кажа ён. «Калі ласка, — адказваю, — пойдзем». А я ведаў, што ён едзе паймаць вопыт у калгас «Расвет». Сустрэў я яго і ў «Камуніст».

Айкак даў ён ойкак — так яму спадабалася. Прыхаў і ў наш калгас — зноў вывучыць вопыт.

— Ну як? — пытаюся.

— Цудоўна, цудоўна! — адказвае і сам штосці ў кішачку запісава.

На развіццё я і кажу яму: «Хопіць, браток, па вопыт ездзіць. Час укараціць гэты вопыт. Рукавы закатай ды барыся за справу». Пачырванел чалавек. Не ведаю, можа і пакрыўдзіўся ён? Але ж крыўдзіць ды няма чаго. А калі пачырванел, смукненне, значыць, нездарма прылажваў.

Такіх старшын калгасаў, які Іосіф Шпілеўскі, нельга пераказаць. Яны даканала ведаюць сваю справу, кожную бригаду, ферму, амаль кожнага калгасніка.

А суседзін ішчы раз кіраўніцтва, таго, як давалася нам пабачыць у калгасе імя Сталіна Краснапольскага раёна. Там працуе старшыня Іосіф Шпілеўскі. Як толькі мы зачалі гаворку з ім, адразу пачаў хныкаць скардзіцца. Гадзіну-другую, колькі б ты і ім не ўвай рамову, — усё пра цяжкі дзень на выдомуга, ён і на сябе іду наганяе, а галоўнае, на тых, з кім працуе. Зайшлі на ферму. Кармушкі рабуроны, каромам нездарна сінас проста пад ногі кладуць. «Старшыня, — падступіліся

дааркі, — адрамантуй, ліхтары кулі. На ўсё ферму адліх ліхтар мае». «Адрамантуй, куплю. Усё будзе», — адказаў Іосіф, каб хутчэй адлучыцца ад дзяржаўнага. Дайшо да таго, што гэты кіраўнік баіцца сустрэцца з людзьмі. Восем чаму дзяка яму працаваць, не пад сілу вывадзіць гаспадарку на шыроку дарогу. Таму і калгас адстаючы.

Не, не такі Іосіф Шпілеўскі. А ці ў яго мала цяжкасцей? Толькі не словамі пераадоляе старшыня цяжкасці, а працаю. Ён ідзе да людзей, раіцца з імі, вучыць калгаснікаў і сам вучыцца ў іх. Канстанцін Іосіф на прывітанні не ведае дзяржаўнага ўночы. Назвае кожную карову па клічцы, ведае, якая дзярка ён даглядае.

Нам давалася прысутнічаць, калі гаварыў старшыня калгаса з дзяржаўнага. Гаворка ішла аб мясочым адбыцц на студзені Пленуме ЦК КПСС. У гэтым Шпілеўскі сказаў цэлае слова аб чалавеку, які сумленна працуе. «І ты, Тамара Шапалава, і ты, Анастасія Зубава, Варвара Цігаранка, Кацярына Маслава, Марыя Сідаранка, парадавалі, сустрэліся Пленум, як след. Браці абавязальнасць за год надаць па 2200 кілаграмаў малака ад кожнай каровы, а фактычна атрымалі да трох тысяч. Зубава, Сідаранка штодзённа надойваюць у зімовы час больш пуда малака ад каровы. Напэўна і астатнія здольны дамагацца такіх паказчыкаў. Як ты лічыш, Каця?» — звярнуўся старшыня да дзяркі Кацярыны Маславай.

— Трэба, — коротка адказала жанчына. — Аставаць жа ад перадавікоў сорамна.

Непадобна гэты звычайны размова-гаворка на падсудзіўнае прамова, якія сям-там яшчэ пацуюць і якія праводзіць для прыліку, каб можна было пра гэта запісаць у справаздачы.

...У гэты дзень мы пабывалі ў Іосіфам Шпілеўскім у дзёнь бригады і на трох фермах. І які куток гаспадаркі не ўвай, усюды ўгледзіць парадок, руліваць. Палыйшы да лесалікі. Бачыў я да гэтага лесалікі. Непадобна ад пярэдняга звычайна навалом ляжыць бярвенне. Парэзаны гонты, зваленыя абы-як, монуць пад дажджом. Не ўбачыў таго на лесаліцы калгаса «Камуніст». Бярвенне складзена так, як на чыгуначных платформах. Гонты захоўваюцца пад паверхню. Гэта сведчыць, што вялікай і мільёнамаю калгаса людзі даражаць.

Падыходзім да калгаснага клуба. Знайдорку добры будынак. Варта-нік-дзедзюла здымае з дзвярэй велізарны замок. Заходзім у памяшканне. Сцены ўпрыгожаны плакатамі. Над сцены заклік — «Датрымава выкананне заданне сямігоддзя!»

— Тут сходзі праводзіць, Уладзіміравіч? Калгаснікі часта глядзяць канцэрты мастацкай самадзейнасці? Бібліятэар арганізуе канферэнцыі чытачоў?

— Не, — шыра адказвае Шпілеўскі. — На жаль, няма ў нашым клубе яшчэ належнага парадку. Бываюць сходы, кіно раз на тыдзень, а канонт самадзейнасці і канферэнцыі чытачоў. — Гэтага няма.

— Няма чалавека, няма для гэтай справы добрага арганізатара. Як ні сорамна, а яно так, — працягае размову Шпілеўскі. — Восем бібліятэка. Амаль кожны год набываем літаратуры на тысячы рублёў. А калі праводзілі які-небудзь дыспут аб працывапаніі кнізе — не прыгаду.

Такі калгас, старык і ні выдатных, палюбоўцаў, доктар, свінкар, механізатараў, будаўнікоў, столькі моладзі — і нельга вылучыць чалавека для клубнай работы? Мы не пагаджаем са старшынёй, спрачаемся. А ён сваё: «Не знойдзем чалавека. Для гэтай работы талент патрабен, жаданне».

— Дык наўжо ў калгасе не знойдзец таленавітага юнака або дзядушчыны?

— Знойсці — знойдзем, але ж гэта чалавек не адарваў ад працы.

— А на грамдзельных пачатках? Ці ў вёсцы можа настаўніца ці іншы спецыяліста?

— Усё яно так, агодзен. Партыйна арганізацыя заахоўвае такіх людзей да культуры-асветнай работы. Але пакуль што лепш было б, каб і самадзейнасць і бібліятэчную работу ўзначаліў загадчык клуба, бібліятэкар.

Крыху памаўчаўшы, дадаў: — На тры-чатыры гадзі чалавек пасылае вучыцца — доўга чакаць. Было б добра, каб у вобласці прапала кароткатэрміновыя курсы. Глядзі, з кадrams работнікаў культуры справа лягчай пайшла б.

Спраўды, вярта абласному ўпраўленню культуры стварыць кароткатэрміновыя курсы па падрыхтоўцы работнікаў культуры-асветнай работы для вёскі. Трэба пакалапаціцца, каб калгаснікі пасля работы былі створаны ўмовы для культурнага адпачынку.

Ем. КАРКІН.

ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН. ЯДНАІЦЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАБЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕННІКАў БССР

№ 3 (1537) Аўторак, 10 студзеня 1961 года Цана 4 кап.

НАРОДНЫЯ УНІВЕРСІТЭТЫ

ДВА РАЗЫ ў месці шырока расціраюцца дзверы аўдыторыі Гомельскага Палаца культуры чыгуначнікаў. Суды спяваюць рабочы і настаўнік, інжынер і хатняя гаспадыня, студэнт і пенсіянер — людзі розных узростаў, адукацыі, жыццёвага вопыту. Што ж яны ідуць, здавалася б, розных людзей? Наўтоўная праба ведаў, культуры, імкненне пашырць свае ўзнелены аб пудоўным, навучыцца разумець яго.

Гомельскі двухгадовы ўніверсітэт мастацкага выхавання зрабіў у мінулым годзе свой першы выпуск. Універсітэт мае тры факультэты. Выбары кожны на сваіму густу: музычны, тэатральны, выяўленчага мастацтва. Цікава, што ўся работа пабудавана тут на грамадзкіх пачатках. Зладжана і чотка працуе савет універсітэта.

Універсітэт мастацкага выхавання — вынік калектыўнага намагання гарадскіх партыйнай, камсамоўскай і прафсаюзнай арганізацый, таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў і арганізацыі культуры. Гэта ўзор таго, як трэба зладжана і арганізавана працаваць, не абдочы пра тое, каго ў першую чаргу ўшаноўваць лабрамі славы, хто ў гэтую высакародную справу ўнесе большы ўклад, каму, нарэшце, належыць у ёй прыятыт.

Справа, вядома, не ў лабрах, а галоўным чынам у тым, што гамельчане — пярэнь гэтай справы ў нашай рэспубліцы — не спыніліся на паўдарозе, а настойліва ідуць далей, шукаючы новае. І вось гэты новае нарадзілася. І пер у Галіцы культуры працуе яшчэ і двухгадовая школа мастацкага выхавання для вучняў старэйшых класаў спэцызін школ горада, якую наведвае 1200 юнакоў і дзяўчат. Савет універсітэта не забывае пра калгасную вёску. Зварушыць калгаснікі сельгасарцель імя Першага мая Уваравіцкага раёна з прасьбаю дапамагчы ім арганізаваць у родным калгасе ўніверсітэт культуры, і адразу абласное таварыства і савет універсітэта чула адгукнуліся на іх заклік. І пер у лепшай сельгасарцель раёна два разы ў месці адбываюцца заняткі калгаснага ўніверсітэта культуры. Недахоў ў наведвальніцкай няма — на кожных занятках прысутнічае больш 300 калгаснікаў і сельскіх інтэлігентаў.

Наша краіна наспяхова будзе камуністычнае грамадства. З кожным днём шырыцца рух ударнікаў і бригад камуністычнай працы. І пер на кожным прадрэжыме ёсць бригады, змены, цэхі, якім прысвоена горада званне камуністычных. Разведчыкам будучыні наваў наш народ гэтых слаўных энтузіястаў, якія сваёй працай, бытам і жыццём імкнучыся хутчэй наблізіць камуністычнае заўтра.

Сваецяла дзяржава стварыла ўсе неабходны ўмовы для росквіту народнага талентаў, для магнутага развіцця народнай ініцыятывы. Нездарма краіну Саветаў нашы сябры называюць гіганцкім універсітэтам, бо ў нас сапраўды вучацца і дорослы і школьнікі. Нагадаем, якая шырокая сетка вачовых і вачовых школ, тэхнікумаў, інстытутаў створана ў нас. А які сапраўды ўсенародны размах набылі ў нас разнастайныя курсы, школы камуністычнай працы, універсітэты і інстытуты перадавых метадаў працы, тэхнічнага прагрэсу і г. д.

Ніхто не даваў дзіржытывы калектыўна механістамовачнага пэха Мінскага радыёавада стварыць школу камуністычнай працы. Гэта была ўласная ініцыятыва рабочых. Заняткі школы наведвала не толькі моладзь, але і пажылыя рабочыя, бо кожны хоча ведаць больш, кожны імкнецца працаваць лепш. Школа дапамагла рабочым павысіць свае веды, пераняць вопыт, пашырць культуру крутагляд.

Сапраўды ўсенародны поход за ападоленне навейшымі дасягненнямі навуцы і тэхнікі, за тое, каб лепшыя ўзоры літаратуры і мастацтва зрабіць здаблуткам кожнага радавога праўніка нашага грамадства, — адметная

рыса тых, хто сёння вучыцца жыць і працаваць па-камуністычнаму. Адной з форм камуністычнага выхавання працоўных нашай краіны і з'явіліся народныя ўніверсітэты культуры. Народныя іх называюць таму, што яны створаны сапраўды на ініцыятыву народа. Народныя іх называюць яшчэ і таму, што яны набылі ў нас самае шырокае распаўсюджанне. Універсітэты культуры працуюць цалкам у сталічных гарадах і раённых цэнтрах, у калгасах, аўгасах, на прадрэжымах і будоўнях. Дастаткова сказаць, што цэнтр іх у нашай краіне — звыш чатырох тысяч, а ў Беларусі — больш трохсот.

Надаўна ЦК КПСС прыняў пастанову «Аб рабоце ўніверсітэтаў культуры» і якой дадзена высокая ацэнка гэтай новай формы праўлення народнай ініцыятывы. Народныя ўніверсітэты культуры, гаворыцца ў пастанове, сталі дзейнай формай асветнага выхавання працоўных, павышэння іх вытворчай і грамадскай актыўнасці, пашырэння палітычнага і культурнага крутагляду.

У нашай рэспубліцы імела народныя ўніверсітэты культуры, якія з вялікім задавальненнем наведваюць рабочыя і інтэлігенты. Добра працуюць універсітэты культуры пры Мінскім Палацы прафсаюзаў і агракультурнага Дома афіцэраў у Магілёве, у саўгасе «Ваўкавыск» Гродзенскай вобласці і інш. Усё б'юльню аўдыторыю заахвацьваюць адыўсіўнік культуры і ўніверсітэт культуры на талубачанню.

За два гады дзейнасці ўніверсітэты культуры многі зрабілі ў справе камуністычнага выхавання працоўных. Разам з тым, як адбываецца ў пастанове ЦК КПСС, у рабоце народнага ўніверсітэтаў няма істотных недахопаў. Галоўны з іх — прамернае заахаленне культурніцтвам і забавамі ў школах і на працы, марксісцка-ленінскаму выхаванню. У некаторых універсітэтах культуры можа адбывацца ўваў пытаннем тэорыі і палітыкі партыі, прапаганда дасягненняў навуцы і тэхнікі, перадавога вопыту ў прамысловасці і сельскай гаспадарцы. У гэтых адносінах характэрна работа Магілёўскага гарадскага ўніверсітэта культуры, у якім лекцыі настольнападобна характар, многія з іх былі адарваны ад заправабаваніў жыцця народа.

У пастанове ЦК КПСС адзначаецца і такі недахоў рабоце ўніверсітэтаў культуры, з абстрактна-асветніцкай, акадэмічнай падыход да справы. У праграмах лекцыйных універсітэтаў шмат увападценца мінуламу і мала — пытанню сучаснасці.

А ў раздзе мец дзейнічалі па прышчыну: у фэдаўі працуе ўніверсітэт культуры, чаму ж мы навішнім адставаць. Восем у «нашым» парадку стварэння ўніверсітэтаў. На павяр жа атрымавалася, што звычайна клубны лекцыійную работу называюць ўніверсітэтам. Школьная і другая крайняе — імкненне ва ўсім ступені перайць формы і метады работы вышшых навучальных устаноў. Вядо, што ў народных універсітэтах не трэба наладжваць прыём экзаменаў і залікаў. Палобныя выкрутасы адхілены штучна

ўскладняюць іх работу, а часам запалахоўваюць слухачоў, якія адмаўляюцца наведваць універсітэты.

Не ў гэтым мета народных універсітэтаў культуры, — гаворыцца ў пастанове ЦК КПСС, — заключаецца ў тым, каб садзейнічаць павышэнню камуністычнай свядомасці шырокіх народных мас, іх ідэйна-эстэтычнаму выхаванню, прапагандзе навейшых дасягненняў навуцы і тэхнікі, перадавога вопыту. Універсітэты культуры працуюць у розных відах заахалення дапамагачы паліты ахапіць ідэйным ульвавам кожнага савецкага чалавека, развіваць у слухачоў імкненне да самаадукацыі, дапамагачы ім лепш прыставаць дабыцця веды ў жыцці».

Нам трэба імкнучыся таго, каб лекцыі ва ўніверсітэтах суправаджаўліся нааказам разрадуцкіх з карцінаў мастакоў, прагладам дакументальных, навукова-папуляярных і мастацкіх фільмаў, праслухоўваннем грамадзян, экскурсіямі ў музеі, каб на іх занятках шырока праводзіліся дыспуты і абмеркаванні ўбачаных спектакляў, кінафільмаў, працывацных кніг.

Вядома, што поспех работы народнага ўніверсітэтаў будзе залежаць ад актыўнага ўдзелу ў іх Саюзу кампазітараў, мастакоў, пісьменнікаў, кінематграфістаў, тэатральнага таварыства. Партыйным і прафсаюзнам арганізацыям творчых саюзаў, а таксама арганам культуры неаб-

ходна разгарнуць шырокую разстумачальную работу, каб прыцягнуць да чытання лекцыі на грамадскіх пачатках як мага больш творчай ініцыятывы, каб кожны пісьменнік, кампазітар, мастак, кінарэжысёр і актёр дільч гаварным абавязкам выступіць з лекцыяй перад слухачамі народнага ўніверсітэтаў. Сёння ж мы з болей вымушаны гаварыць, што далёка не ўся наша творчая ініцыятыва ахотна адгукаецца на запрашэнні народнага ўніверсітэтаў.

Трэба, каб і Беларуская дзяржаўнае выдвецтва не забывала пра праграбу слухачоў народнага ўніверсітэтаў. Справа дайшла да таго, што не знойдзем у нашых магазінах разрадуцкіх з карцінаў беларускіх мастакоў, партрэтаў пісьменнікаў, няма металічнай літаратуры ў дапамогу ўніверсітэтам культуры. Больш аперывітасці і чупасці павіны быць і нашы бібліятэкары. Пры камплектаванні іны абавязаны накіроўваць патрэбную літаратуру па мастацтва ў першую чаргу тым бібліятэкар, якія абслугоўваюць слухачоў ўніверсітэтаў культуры.

Калі ўся наша грамадскасць вольнаца як след дапамагачы народным універсітэтам — у выніку, вядома, будучы значна лепшым. Наш абавязак — зрабіць так, каб кожны ўніверсітэт культуры працаваў ўзвора, дапамагачы савецкім людзям авалодаць ведамі, культурай, без якіх нельга будаваць камунізм.

ПА ШЛЯХУ ўЗДЫМУ

Такіх сельгасарцель, як калгас імя Кірава Мінскага раёна, у рэспубліцы шмат. Гэта гаспадарка, пра якую яшчэ не гаворыць як пралешую. Нехта з калгаснікаў, у якога спыталі пра сельгасарцель, вельмі трэпа адказаў:

— Адным словам, знаходзімся на ўздыме...

Так, калгас набірае разбег. Рашэнні Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада па пытанні развіцця сельскай гаспадаркі ўказалі калгаснікам ішчх далейшага ўдмы вытворчасці. Можна пераканацца ў гэтым, калі прасачыць за гісторыя сельгасарцель.

1945 год. Зруйнаваная і спале-

ная вайной вёскі — сведкі страшных пакут і бяды. Гаспадарка — чатыры каровы на чатыры вёскі.

1948 год. Адбудаваліся. Вызначыўся профіль калгаса — жыццёлагадоўля. Набылі аўтамашыну.

1960 год. Усе чатыры бригады калгаса электрыфікаваны. Пачалі ўзводзіць цагляны будынак Палаца культуры, лазні, свёрнаў. У сельгасарцель дзевяць аўтамашын, якая трактарны парк. На фермах — сотні гадоў буйнай рагатай жывёлы, свайней, авец.

Трэба зайсці на жыццёлагадоўчыя фармы, праісціся па палатках, павысць у дамах калгаснікаў, каб убачыць тое вялікае творчае нат-

— Колькі надзей сёння? — пытаецца намеснік загадчыка фармы М. Сінкевіч (злева) у дзяр Ул. Пітквіча і дзяркі Н. Бардошч.

У бібліятэку за новымі кнігамі прыйшлі калгаснікі. Іх цікавіць сельгасарцельнае літаратура. Злева направа: А. Лішай, В. Бардошч, загадчык хатні-чытальні Александр Ярашвіч і Анаоль Ярашвіч.

хненне, якое ляжыць у аснове поспеху працоўнікаў палёў.

Пра справы жыццёлагадоўчай фармы расказвае дзярка Ніна Бардошч, вялікая патрыетка роднай вёскі. Яна закончыла дзесцігодку і пайшла працаваць на ферму. Пазамінулы год Ніна надала 2700 кг малака ад кожнай фуражнай каровы. У мінулым годзе — 3200 кг. А цыпер узяла абавязальнае наадаць 3500 кг. Есць падстава, што сваё слова яна стрымала: кармоў у калгасе багата, дадла жывёлы добры. Два гады неад жыўлы перавалі ў тыповыя кароўнікі, дзе ўсе работы механізаваны — устаноўлены кармазапарнікі, аўтапалкі, роздачка сіласу.

На лепшую дзярку кандыдата ў членне КПСС Ніну Бардошч раўняюцца работнікі фармы Л. Артаманава, Н. Ванцовіч, Уладзімір Пітквіч і інш.

За апошнія гады непознавальна змянілася культурнае жыццё калгаснікаў. У многіх дамах — радыё, тэлевізары.

Барацьба за высокі ўраджай збожжавы, павышэнне прадукцывасці жыццёлагадоўлі — вось пытанні, якімі жывуць калгаснікі. Новымі поспехамі сустрэкаюцца яны Пленум ЦК КПСС.

І. ГАРПЕНІК.

НА ВОДШЫБЕ

Калі ўявіць сабе карту ідэалагічнага фронту, дык на ёй сярэд ішых умоўных азнак вы ўбачыце абавязаны шырокая чароўная страдой адзін з галоўных страдзічных напрамакаў, на якім дзейнічае магнута армія бібліятэчных работнікаў. Важнейшыя апэратыўны ўчастак — гэтага напрамку — работа сельскіх бібліятэк, якія ідуць у першым ашалоно нашага агульнага наступлення супраць перахаткаў калітэлізму ў вядомасці людзей. Цэнтральны Камітэт КПСС у сваёй вядомай пастанове «Аб стане і мерах палашчэння бібліятэчнай работы ў краіне» вызначыў асноўныя ішхкі далейшага развіцця работы бібліятэч у новых умовах, заахаліў бібліятэчных работнікаў будаваць усю сваю дзейнасць такім чынам, каб яна выходзіла ў людзей любоў да кнігі, запалагала рабочым, калгаснікам, інтэлігэнцы фармаваць свае аэстэтычныя густы, авалодаць навейшымі дасягненнямі навуцы і тэхнікі, перадаваць метады працы.

Хлеб надзённы

Надаўна на заданню рэдакцыі мы пабывалі на адным з участкаў праўданага краю бібліятэчнай работы, пазнаёміліся з тым, як жывуць і працуюць сельскія бібліятэкі Слуцкага і Капыльскага раёнаў Мінскай вобласці. У кожнам з іх працуюць па 19 сельскіх бібліятэк. Усе загадчыкі бібліятэк Слуцкага раёна маюць спецыяльную адукацыю. У Капыльскім раёне толькі восем бібліятэчных работнікаў маюць спецыяльную адукацыю. З астатніх адзінаццаці чалавек чатыры нават не скончылі сярэдняй школы.

Каб уявіць сабе, як працуюць сельскія бібліятэкі ў сённяшніх умовах, вярнуцца адно з асноўных указанняў партыі — даведзенне кнігі ў кожнага пісьменнага жыхара, вярне да прыкладу работу Прончыкаў і Труханавічскай бібліятэкі Слуцкага раёна, Бабаўнянскай і Філавіцкай — на Капыльшчыне. Уволе абслугоўвання Прончыкаў бібліятэкі (загадчыца К. Прыдзіла) павы населеныя пунктаў 489 дзяроў). На першы погляд здацца, што карціна не тады ўжо багая. А бібліятэкі працуюць да перасоўкі і два пункты выдачы. Прончыках, скажам, на абанемне бібліятэкі лічыцца 294 чытачы, 68 з якіх — калгаснікі. Кніга дэдаена амаль да кожнага калгасніка дзвара, ўспраўнім кожны чытае за год прытаў па 12—13 кніг. Але калі ўдзіць усёх чытачоў на аэсакрацоўны, дык выявіцца, што з 200 пісьменных жыхароў чытаюць толькі 544 чалавекі. Труханавіцка бібліятэка (загадчыца Т. Дарашэва), якая абслугоўвае восем населеных пунктаў, з 216 пісьменных жыхароў па зоне атаяць літаратуру 995 чалавек.

Яна горшае становіцца ў зоне абслугоўвання Бабаўнянскай бібліятэкідзе на восем вёсакпрацуюць усё да перасоўкі, з 187 жыхароўчытаюць толькі 420 чалавек. Філавіцкая сельская бібліятэка (задчыца М. Сокала), якая навіна адужыць па сваёй зоне 80 жыхароў давада кнігу толькі да 65 чы-

такаваца бібліятэкаў, недастаткова сочаць за навінкамі. У гэтым сансе вельмі паказальны наступны факт. Усе бібліятэкі выпісаюць беларускія часопісы. Але мы пераканаліся, што бібліятэкары туды не зазіраюць, і чытачы лепш за іх ведаюць, якія творы беларускіх пісьменнікаў былі надрукаваны, скажам, у 1960 г.

Словы і справы

Паспяхова работа сельскіх бібліятэч у многім, як вядома, залежыць ад штодзённай, сапраўды творчай метадычнай дапамогі раённых бібліятэч. Першая сустрэча з загадчыцай Слуцкай раёнай бібліятэкі Марыя Жук зрабіла на нас вельмі добрае ўражанне. Восем тут, падумалі мы, бібліятэчная работа, як кажучы, б'е крыніцай. Але не паспелі мы зайсці ў памяшканне бібліятэкі, як наша першае ўражанне адразу знікла. Загадчыца пачала нудна скардзіцца: цяжка, маўляў, працаваць, усё адна і адна. І сюды трэба, і тут паспеець неабходна. «Давольце, у вас жа ёсць ішчы два штатныя работнікі! А савет бібліятэкі, актыўны?» — «Мы, вядома, робім ёсць-тое. Восем, калі ласка, паглядзіце самі».

Бібліятэка абслугоўвае сем населеных пунктаў. Яшчэ дагэтуць звыш тысячы пісьменных жыхароў па зоне не карыстаюцца паслугамі бібліятэкі. Ніжэй работы з актывам не праводзіцца. Савет, які складаецца з сямі чалавек, мабыць, ішчы толькі на паперы. Адрывагта до-ступу чытачоў да кнігі няма. Дрэнна пастаўлена справа з прапагандай літаратуры, у тым ліку беларускай, навукова-агэістычнай і тэхнічнай. Праўда, у справадачы Слуцкай

бібліятэкі за дзевяць месяцаў мінулага года сказа-на, што бібліятэка вяла актыўную (?!) работу па прапагандзе беларускай літаратуры, што яе асноўнымі задачамі з'яўляецца таксама прапаганда навукова-агэістычнай і тэхнічнай літаратуры. Але гэта ўсё словы. Каб пераканаць у гэтым чытачоў, мы яшчэ вернемся да гэтага пытання. І с'мае галоўнае: раённая бібліятэка не аказвае метадычнай дапамогі сельскім бібліятэкар, у раёне ёсць бібліятэкі (іх пераважае большасць), дзе яе работнікі не былі ніводнага разу.

І гэта ў той час, калі ў сельскіх бібліятэ

Новыя імёны, новыя творы

На выставі многіх наведвальнікаў прыцягвае адзін графік. Тут — больш 200 работ. Апраду ж адзінаццаты штырліты інтарэсам нашых мастакоў, якія адлюстроўваюць выдатныя моманты жыцця беларускага народа, паказваюць савецкага чалавека рамантычна і шматгранна. Радуе, што мастакі звартаюцца да розных відаў графічнай тэхнікі (акварэль, пастэль, лінагравюра, кслараватура, гуаш, агуль, аловак іманатыпа).

Задум мастака не можа быць уабочана ў адным графічным творы, калі яму трэба паказаць розныя бакі пазіцыі або з'явы. Тады аўтар раскрывае задуму ў шэрагу лістоў.

На выставі прагучалі імёны маладых мастакоў, якіх выклікаў універсітэцкі Мінскага тэатральна-мастацкага інстытута — Л. Асецкага, Ю. Тышкевіча, А. Кашуравіча, І. Немагай і інш.

Цікавую серыю ў пяці лістоў «Барыччынскія дні ў Беларусі» (лінагравюра) выставіў Л. Асецкі. Кожны ліст гэтай серыі, прывесенай пераважна барыччынскіх народаў і суровымі дні Вялікага Кастрычніка, успрымаецца як непарушная частка цэлага. Ва ўсёй працы відзе адзінае строенне задум мастака. Кампазіцыйна кожны ліст арыгінальна і своеасабліва. Аўтар умеє вылучыць галоўнае і заставіць на ім увагу глядача. Дарэчы, першы ліст «Слава загінуўшым у барыччы». Выразныя фігуры жанчын і мужчын каля чырвонага сіджа, на які напісваюць чорныя кропкі. Ад усёй групы павяяе глыбокім смуткам, і ў той жа час фігура кожнага дыхае незвычайнай усурванай сілай. Людзі гэтыя заваявалі свабоду цаной смерці таварышаў. Ёсць, праўда, у лісце невялікія агрэсіі (малюнак рук некалькіх раздробленых). Увогуле ж першае выстаўленае мастака удаеца.

Глыбокім аптымізмам прасякнуты шэсць лістоў серыі «Мінск і яго жыхары» аднаго з выдатных графікаў рэспублікі А. Волкава. Яго свежыя і бадзёрыя акварэлі «Раніца. Мастацкі музей», «Шаха пад Мінскам» і «Снегавік» нібы напоўнены прызматычным паветрам і сонечным святлом. Мастак адлюстроўвае прыгажосць працоўнага Мінска, радасных людзей, якіх ў ім жыць і будуць яго.

Здэяныя скверы, прыгожыя будынкі сталіцы рэспублікі паказу ў серыі «Мінск» мастак П. Лурчын.

Лісты маладога графіка Ю. Тышкевіча не ўсе аднолькава удаюца. У яго лінагравюры «Вечар. Віцебск», напрыклад, добра размыценыя вясілья дамы горада. Яна прымяная па колеру, які перадае вясёлы стан горада. Радасць вясновага сонечнага дня, знон першых кропель, шортат асядлачлага снегу — усё гэта мы адчуваем у цікавай каларыраванай лінагравюры Ю. Тышкевіча «Красавік. Чысты дзень». Але побач з гэтымі лістамі выклікае незадавальненне ліст «Калі Цэнтральнай плошчы».

Мінск, 1956 г., які не мае выразнай кампазіцыі і памер якога не апраўданы.

У гравюрах маладога мастака Л. Пакаташкінай «Данбаскі вугаль», «Шляхі-дарогі», «Пагрукка баржаў» радуе смелая і энергічная тэхніка, арыгінальнасць і своеасабліваасць кожнай кампазіцыі.

Мастак М. Бельскі вядомы як добры майстар акварэлі. Інтарэс уключаючы яго па-майстэрску выкананыя акварэлю лірычны пейзаж «Вечар» і «Партрэт муляра Змітрачэвіча». Побач з гэтымі працамі мастак выставіў серыю акварэляў «Працаўнікі зямлі». У кампазіцыйна кожны ліст гэтай серыі няма выразнасці ў выкананні, адчуваюцца паспеліваасць і незварынаасць.

В. Ждан восьмю графічнымі лістоў прывесіў тэма, якая вельмі рэдка знаходзіць адлюстраванне ў творах беларускіх мастакоў. Яго серыя называецца «Беларусь спартыўная». У ёй паказаны сіла, спрыт і мужнасць нашых спартсменаў. Асабліва удаюца мастак лісты «Фехтавальшчыкі» і «Гонкі на каное».

Гаворачы пра асобныя графічныя работы, хочацца перш за ўсё змяніць на некалькіх лістах А. Паслядоўнага «Шахцёр Рамановіч. Салігорск», «Шахта. Салігорск», «Беларускі Шахтспецбул» — гэтыя лісты яна прывяла з паездкі на будоўлю Салігорскага калійнага камбіната. Яны напоўнены мяккім лірычным святлом, аптымістычна перадаюць прыгажосць жыцця.

Гераціныя будні будаўнікоў Палацкага нафтапрагоннага заводу адлюстраваны ў пейзажы маладога графіка І. Немагай «Дарога на Навтабуз» (каляровы лінагравюр). Ліст зроблен вельмі простымі сродкамі, добра размеркаваны па планах і прыгожы па колеру.

Цікава выкананы вугальны ліст мастака М. Дашына. Яму удаюца стварыць своеасаблівы кампазіцыйны Буйным планам, выразна намалювана галава шахцёра, простага і дужага чалавека-стваральніка.

Сярод пейзажаў хочацца вылучыць паэтычныя працы У. Садзіна

У. Садзіна, «Начлег».

«Начлег» і «Раніца ў лесе». Нглядчы на крыху цвердаватую манеру выканання, яго гравюра глядзіцца прыемна, мастак удаюцца стварыць выдатныя карціны роднай прыроды. Яго лінагравюра «Зімы вечар» прыгожая па колеру і агульнаму стану. Асветлены яркім святлом чырвонага сонечнага захаду высокія елі на ўалесе, сінія марозныя пены на снезе. У маўклівым марозным небе яшчэ лёгкі самалёт. Прыгожы сучасны пейзаж.

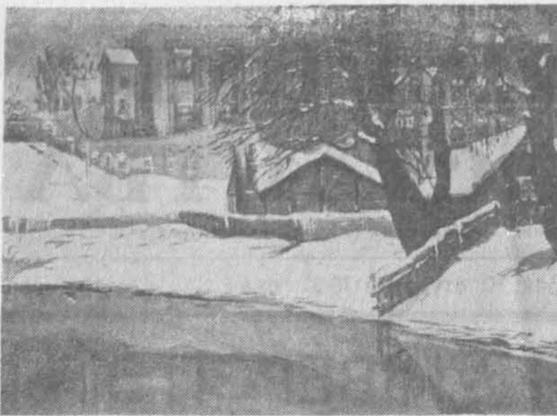
Добра выкананы ў каларыраванай лінагравюры пейзаж М. Угеля «Раніца вясны», дзе прырода нібы ўздымаецца, саграгата першымі праменямі вясновага сонца. Вызначна ад снежнага пакрыва зямля.

Спакоем і цішынёю павяяе ад пейзажа Г. Дзянісава «Першы снег» (лінагравюра). Усё пакрыта белай чыстай коўдрай снегу — дахі дамоў, бераг ракі, толькі камяне рака, якая не замерла. Прыгожы яго ж пейзаж «Начлег».

Невялікі па памеру пейзаж Ю. Пучынскага «Раніца вясны» прыгожы па добра перададзеным мастаком агульным стане надыйшоўшай вясны. Добра ўражанае застаецца пасля знаёмства з ілюстрацыямі да рамана Х. Лясненска «Атамная стаянка», выкананых гуашшю выпускніком Мінскага тэатральна-мастацкага інстытута А. Кашуравічам. Яны выразна арыгінальнасцю кампазіцыі, глыбокай вобразнасцю перадачы персанажаў рамана і тэхнічнай дасканаласцю. Адна з лепшых ілюстрацый — «Халодная навагодняя ноч», дзе тонка перададзены стан спыткі і адзіноцты. У лісце добра вытрыманы прапорцыі чорнага і шэрага колераў. На высокім мастацкім узроўні створаны Кашуравічам 13 ілюстрацый да рамана Кузьмы Чорнага «Трынае дзекаленне».

Уражасцю фарб, вясільям гумарам вызначнаюцца ілюстрацыі, выкананыя В. Ціхановічам да казкі В. Віткі «Пра чара Зубра» (каляровы тун). Можна з радасцю адзначыць, што ў беларускую графіку ўліліся новыя сілы.

В. ПУКСТ.

Г. Дзянісаў, «Першы снег».

Гендаль КЛЯЧКО.

ПЦІЧ-РАКА

Нібыта думкі зямляка. За хваляў хвалою гончым. Ля роднай вёсцы Пціч-рака У свет павяе, гомончым.

Каб дружба ўсіх сяспер, братоў Павек не разлучалася. Яна вясільямі мастоў Дарогі пазлучала ўсе.

А зброд Не мог яе ў зброд Асіліць ўсім нападою, — Рабіўся пачыў чарот, Аер устаўва кінамаю.

Наг і цыпер, прыгледзіць тм: З пары тае далёкае Стаяць, кудравыя кусты Над тоямі, затокамі.

І каскі, Што той зброд насіў,

На дне ў вірах валяюцца. У іх сагоня карасі Ад шчупакоў хаваюцца.

Гамоніць Пціч ва ўсёй красе. І хвалі, быццам скібіны Раллі, Узаранай пад засеў Калі дарожных вымаі.

З любоўю роўным нездарма Жыць зямны выток яе. Ей, як вольна, канца няма. Імкне яна, глыбокая.

Нібыта ў гуаду, У берэгі Б'е пругкай хваляй, рупіцца... Ад роднай вёсцы пачыў ракі Ніколі не адступіцца.

Да юбілею Тараса Шаўчэнка

Шэсць год рыхтуюцца на Украіне да стагоддзя да дня смерці Кабара (10 сакавіка 1861 г.). Надаўна Акадэмія навук УССР атрымала з А. Якіма, са штаб-квартиры Сувэтынага Савета Міру пісьмо аб тым, што стагоддзе Тараса Шаўчэнка заўважана юбілеем на 1961 г. Інстытут літаратуры імя Т. Шаўчэнка АН УССР адправіў у Вены заваставыя і ілюстраваныя матэрыялы аб юбілеі. Іх там размясцілі і разаслалі ва ўсе краіны.

З Беларусі, Латвіі, Грузіі, Малдавіі, Узбекістана атрымана інфармацыя аб падрыхтоўцы да юбілею ў Беларусі па лініі Міністэрства культуры і асветы. Акадэмія навук Грузійскай ССР еклікае 10 сакавіка 1961 г. навуковую сесію, прывесваю агульнаакадэмічнае і антынавуковым твораў юбілея «Сон», 1844, «Каўказ», 1845 і інш.).

Усё гэтыя каштоўныя матэрыялы да юбілею Шаўчэнка сабраны па ўнікальнай калекцыі «За міжнароднае ўшанаванне Тараса Шаўчэнка, класіка савецкай літаратуры і мастацтва», у дваццаці перададзеных творах зной ўжо 1631 дакумент (на 3541 старонцы) з усіх куткоў СССР, намала савецкай і зарубажнай першадзі.

Ужо атрыманы ў Кіеве юбілейныя пераклады твораў пэрата на албанскую, болгарскую, польскую, румынскую, японскую, савацкую і іншыя мовы.

З братніх рэспублік паступаюць пераклады матэрыялы аб падрыхтоўцы да стагоддзя прыхільнікі міру, палымнага поага даспытзому і шавінізму Тараса Шаўчэнка.

Ю. НАЗАРАНКА.

Кіев.

Аўтар «Апісання Крычаўскага графства»

У 1961 г. спайняцца 175 год з часу складання Андрэем Мейерам «Апісання Крычаўскага графства або былого староства 1786 г.». Рукпіс «Апісання» захоўваецца ў бібліятэцы Казанскага ўніверсітэта. Ён друкаваўся часткова ў «Маргілёўскіх губернінскіх ведамасях» за 1868 г., а затым — у зборніку «Маргілёўская старажытнасць» (выпуск П. Маргілёў, 1901, Стар. 86—138).

«Апісання Крычаўскага графства» — каштоўная крыніца па гісторыі і этнаграфіі цвярскіх Крычаўскага, Клімавіцкага, Касцюковіцкага, Хойніцкага, Краснапольскага раёнаў у другой палове XVIII ст. У гэтым творы аўтар падрабязна расказаў пра крычаўскае паўстанне 1740—1744 гг., ярка апісаў выключна цяжкія ўмовы існавання насельніцтва ўсходняй Украіны Беларусі.

Андрэй Мейер быў рускім афіцэрам і членам некалькіх рускіх вучоных таварыстваў. У 1781—1783 гг. ён выдаў у Маскве ва ўніверсітэцкім друкарні вядомага рускага асветніка і вальнадумца М. І. Новікава дзве часткі «Батанічнага слоўніка».

Слоўнік не быў скончаны, выйшаў ў свет дзве яго часткі з латвінскімі назвамі раслін на літары А, В і С. Складальнік шматка вымарыстаў пры апісанні раслін дарожныя нататкі рускіх вучоных І. Ліпсіна і П. Паласа, якіх ў сваіх запісках аддавалі вялікую увагу санітарнаму стану розных мясцовасцей Расіі і левым раслінам, што ўжываліся пры розных захворваннях. Гэтыя моманты атрымалі шырокае адлюстраванне і ў апісанні Крычаўскага графства А. Мейера. Прычым, якія пераходзілі выхадзі ў свет асцяжны частка «Батанічнага слоўніка», не вядомыя. Андрэй Мейер пераклаў у французскай мове і выдаў у Маскве кнігу «Разважжанне аб моральнай асветленасці П. фон Вундэра, доктарам лекарскай навукі».

Трэцяя друкаваная праца А. Мейера — зямлемернае і прыроднавузнае апісання Аначаўскага зямель. Праца знаходзіцца ў Дзяржаўнай бібліятэцы імя У. І. Леніна ў Маскве.

Гэтыя творы да нейкай ступені асветляюць дзейнасць А. Мейера на працягу 1781—1794 гг.

В. ГРЫЦКЕВІЧ.

У СЕННЕНСКИМ РАЁНЕ

ШКОЛЬНЫ МУЗЕЙ

У школе № 2 гарадскога пасёлка Багушэўск адкрыты музей У. І. Леніна. Тут сабраны дакументы, якія адлюстравваюць важныя этапы жыцця і рэвалюцыйнай дзейнасці вялікага правадара працоўных.

Камсамольцы і піянеры школы, рыхтуючы экспанаты, звярнуліся да работнікаў музеяў Ульянаўска, Шубінскага, Разліва да дапамогі, каб папоўніць фонд свайго музея новымі матэрыяламі пра Леніна. Цілер тут сабраў каля 300 экспанатаў. У школьным музеі застае наладжваюцца работнікі атрадаў, гутаркі аб жыцці і рэвалюцыйнай дзейнасці дарогага Ілліча.

НА СЦЭНЕ НАРОДНАГА ТЭАТРА
Два гады назад у Багушэўску быў створаны Народны тэатр. Яго спектаклі дэла прымаюць глядачы. Багушэўцы выступалі перад працоўнымі Сяно, Гарадка, Бешанькоўка, Лёна, Оршы і іншых гарадоў Віцебшчыны. Цілер у рэпертуары тэатра — спектаклі І. Шамякіна, «Дзівос на каўдэсах» П. Данілава, «Юбілей» А. Чухава, «Божы чалавек» А. Разлівава.

Аргтысты Народнага тэатра падрыхтавалі новы спектакль па п'есе А. Астроўскага «Не ўсё кату масліна». Галоўныя ролі выконваюць выхавальніца дзіцячых сада Марыя Грышкевіч, сакратар камсамольскай арганізацыі Багушэўскага дрывапрацоўчага камбіната Мікалай Зайнаў, пяснянірка Алена Антопаўна Абрамава, якая 35 год аддала са-

мадзейнай сцэне, інструктар Багушэўскага Дома культуры Лілія Сухадолова і інш.

РАЕННЫ УНІВЕРСІТАТ КУЛЬТУРЫ

Надаўна ў Сяно пачаў працаваць раённы ўніверсітэт культуры. Заняткі наведваюць звыш 200 чалавек. Праграма ва ўніверсітэце разлічана на два гады.

ПАЦЬ ТЫСЯЧ КІНАСЕАНСАУ

Пятнаццаць год працуе на кінаперсону Анатоль Падальскі. За гэты час ён пачаў амаляваць ва ўсіх населеных пунктах раёна. І ўсюды яго сустракалі як жадаванага гося.

Вочнымі кінамеханік паставіў больш пяці тысяч сенаў, якіх наведвала каля 300 тысяч глядачоў. У. СКАПА.

РАЗГЛЯДАЮЧЫ ЛІТАРАТУРЫ ПРАЦЭС...

Калі ў вывучэнні гісторыі беларускай літаратуры ранейшых эпох, у прыватнасці XIX ст., у нас ужо штольвек зроблена і мы мае некалькі такіх абгульваючых прац, то гісторыя савецкай беларускай літаратуры, калі яе браць у цэлым, аж да апошняга часу яшчэ не атрымала глыбокага асветлення.

Невялікія працы манаграфічнага характару, прысвечаныя творчасці асобных пісьменнікаў, вядома, не могуць даць цэласнага ўяўлення аб працэсах, што адбываліся ў беларускай савецкай літаратуры. Тым больш, што яны далёка не ахопліваюць усіх разнастайнейшых з'яў, якія мелі месца ў ёй. Не ахопліваюць іх і тыя асобныя нарысы — агляды літаратурнага жыцця, якімі мы карыстаемся сёння. Іх непаўназначнасць выступае асабліва вядома ў асветленні тагата працэсу ў перыяд 20—30-х гадоў, куды не ўвайшоў шэраг іх беларускіх пісьменнікаў. Справа гэтая заключачца і ў тым, што не вострыя ацэнкі, у свой час дадзеныя вядомым у гісторыі нашай літаратуры «Лавам, патрабуючы сур'язнага ўдасканалення, таму што яны яшчэ далёка не свабодны ад вульгарызатарскіх напаставаняў, скажанаў, унесных у свой час рапаўнаў і вульгарна-сацыялагічнай крытыкай.

Прыкметнай слабасцю нашых раейных аглядаў літаратурнага жыцця з'яўляецца аднабокаасць, спрошчанасць, неканкрэтнасць у падыходзе да літаратурнага працэсу, нярада — ігнараванне спецыфікі мастацкай літаратуры як своеасаблівай аэстэтычнай з'явы, своеасаблівай

галіны духоўнай дзейнасці народа. І ў задку гісторыкаў літаратуры ўважваюць не толькі тое, каб аднавіць іспіну ў ацэнцы творчасці пісьменнікаў, незалежна ад збытку, і гэтым самым надаць неабходную для творчэснага абгульвання вопыту савецкай літаратуры вычарпальнасць, паўнату матэрыялу, але і, галоўным чынам, правільнае разабранне ў гэтым матэрыяле з пазіцыі нашай сучаснасці.

І таму зусім натуральна з'яўляецца тая паняманна цікавасць, з якой падыходзім да выданага нядаўна кнігі Н. С. Перкіна з такой пмаэтычнай назвай — «Шляхі развіцця беларускай савецкай літаратуры» і падзаглаўям — «Праблемы сацыяльна-літэратурнага рэалізму».

Наскольні глыбока і поўна асветляе яна літаратурны працэс, некалькі ўдаюца аўтар унікнуць той аднабокасці, спрошчанасці, нярада прыкметнаму, якія мелі месца ў ранейшых нашых кнігах? Наскольні аднавада гэтае новае даследаванне ўзруючы сучаснага развіцця аэстэтычнай думкі, які мы вызначаем, аргументуючы на рускае савецкае літаратурнаства, на яго вялікія дасягненні і здабыткі?

Трэба сказаць адразу — знаёмства з кнігай дае магчымасць адказаць на гэтыя пытанні станоўча. Вядома, кніга характарызуецца не аднымі толькі ўдачамі, правільнымі рацёнамі многіх пытанняў, ёсць у ёй све слабасці і недахопы. Але бесспрэчна яна павінна быць аднесена да лепшых прац нашага літаратурнаства. У адной кнізе, нават такога вялікага, які кніга Н. Перкіна, не гэта канчаткова вырашыць усё праблемы, нават вяртаць асобна з іх — гэта будзе зроблена многімі і ў многіх кнігах, аднак даследаванне Н. Пер-

кіна заслужоўвае вялікай увагі і адна з першых спроб сур'язна, кваліфікавана падыйці да характарыстыкі літаратурнага працэсу тых часоў, калі наша літаратура нараджаецца, выпрацоўвае свой стыль, свае аэстэтычныя, творчыя прынтцыпы, становіцца на пазіцыі сацыяльна-літэратурнага рэалізму, іначй кажучы, тых часоў, якіх у гісторыі савецкай літаратуры з'яўляюцца найбольш складанымі як у ідэйных, так і ў аэстэтычных, мастацкіх адносінах.

Самы вядоўчы і бесспрэчны вартасцю гэтай кнігі з'яўляецца тое, што аўтар падыходзіць да праблемы свайго даследавання, улічваючы яго спецыфіку, паказвае літаратуру імяна як з'яву аэстэтычнага характару, што мае свае, толькі ёй уласцівыя асаблівасці, ігнараваць якія ніяк нельга, не рызкуючы збыцца на вульгарызуючы самой сутнасці мастацкай літаратуры.

Аналізуючы вельмі складаны, сучасналіты працэс 20-х і пачатку 30-х гадоў, Н. Перкін вельмі справядліва падкрэслівае, што тут дзейнічаюць перш за ўсё аб'ектыўныя сацыяльна-гістарычныя фактары, а таксама і аэстэтычныя фактары, якія моцна ўплывалі на характар гэтага працэсу. Аўтар кнігі дастаткова ясна і выразна раскрывае літаратурны працэс, паказвае поступ наперад беларускай літаратуры, а таксама паказвае і падкрэслівае сацыяльна-літэратурнае абумоўленасць ідэйных хістанняў, абудожэнняў, а нярада і вельмі сур'язна арываў у творчасці беларускіх пісьменнікаў, нават у тым выпадку, калі гэтыя пісьменнікі былі суб'ектыўна чэснымі, вельмі прыкхна настроенымі ў адносінах да новага грамадскага ладу. Прыкладам могуць служыць тыя старонкі кнігі,

дзе аналізуюцца творчасць старэйшых пісьменнікаў — Я. Купалы, Я. Коласа, Зм. Бядулі, М. Гароўца і інш. у перыяд грамадзянскай вайны і першыя гады пасля яе, а таксама творчасць іншых пісьменнікаў у час абвостранай класавай барацьбы, у перыяд калектывізацыі і г. д. калі ў творчасці шэрагу пісьменнікаў адначасова сур'язна заганя, нярада чужым ідэйна-аэстэтычным ўплывам, напрыклад, у Лудара, Пучына, Кляшторнага, Дубоўкі і інш.

Нам адначасна вельмі слушнымі, правільнымі тыя ацэнкі, якія дае Н. Перкін розным, часта вельмі супярэчлівым фактам нашай літаратуры 20-х гадоў. Далёкацца тое, што ён не спрачае іх, а імкнецца пракрынуць у іх супярэчнасць, раслаўляючы іх. Так, у прыватнасці, аб'ясняе справу з ацэнкай літаратурных аб'яднанняў «Маладыя», «Узвышша», «Польмя», а значай так званай «этарэальнай дыскусіі», што мела месца ў канцы 20-х гадоў і г. д.

Адначасна, напрыклад, тое каштоўнае і здаровае, што было ўласціва маладым людзям — іх здаровае мятанакіраванасць, прэзасне і «непаўназначнасць» ўспрымаючы новай рэалісцкай, пафас сцяраджання рэвалюцый, пошукі новых форм і новых рытмаў для адлюстравання дынамікі і драматызму новага жыцця» (стар. 73). Н. Перкін разам з тым нагадвае, што гэтыя арганізацыі былі вельмі неаднародныя, што туды працавалі «паходжэнныя агульнай шырокай хваляй літаратурнага руху і выпадковымі людзі, нават людзі класова чужародныя, часта — з няўстойлівым перапаняанымі, вузкастанымі мэтамі, з прамерна раздуцымі прэтэнзіямі і г. д.» (стар. 75). У выніку ў «Маладыя» з'явіліся не-

здоровыя тэндэнцыі ў адносінах да старэйшых пісьменнікаў, нярада вылучалася фармальніцкае штуркаства замест сапраўдных пошукаў новых форм савецкай прозы, «І мэты адміністрацыяны, і часткова заганя групавыя, і тандэнцы вольгарна сацыялізацыі і спрашчэнства, і галоўнае — лёгкая думка і надыйнасць да патрабаванняў высокага мастацтва» — усё гэта і прывяло да крыўсва аб'яднання, падарала яго аўтарытэт у пісьменніцкім асяродку. Н. Перкін слушна гаворыць, што памылкі і хібы «Маладыя» ў многім тыя ж, што былі ўласцівыя РАІШу ў рускай савецкай літаратуры.

Гэта ж ўдмувае, спаслаўлячыся на канкрэты матэрыял, даследчыца аналізу і дзейнасць «Узвышша», далёкадней — творчыню «Платформу» гэтага аб'яднання. Ён паказвае, што ўзніклае ў выніку крыўсва «маладыяў», незадаволенасці многіх пісьменнікаў творчай практыкай «Маладыя», аб'яднанне «Узвышша» не магло пераадолець слабацей «Маладыя» на той прычыне, што само яно, іграючы на памылках і крайнасцах «Маладыя», канструявала не менш вузкія, а то і больш рызкуючыя праграмы прынтцыпаў (стар. 89). Докладна і барыччыва вядома літаратуру, за якіясы мастацкую дасканаласць, за авалоданне багатымі народнай творчасці і дасягненнямі мастацтва мінулага, за сувязь з сучаснасцю, творчыкі «Узвышша» вельмі выразна выяўлялі «стандэным» адуху ад актуальных тэм сучаснасці, пагардлівыя, аэстэтычны адносіны да пытанняў класавай барацьбы, да штодзённага грамадскага жыцця, а ў пытанні нацыянальнай своеасабліваасці літаратуры нярада спазналі на нацыяналістычным пазіцыі.

Такой жа супярэчлівай паказвае аўтар і арганізацыю «Польмя». Ацэняючы яе дзейнасць увагуеце станоўча, Перкін адзначае, што і ў асяродкі пісьменнікаў, што ўвахо-

НА ВОДШЫБЕ

(Заканчэне. Пачатак на 1-й стар.)

на Нагорная — вопытны бібліятэчны работнік. Разам з іншымі супрацоўнікамі бібліятэкі яна аказвае неабходную дапамогу сельскім бібліятэкарам у ацэнцы кніжнага фонду ад устарэлай літаратуры, складанні каталогаў, правядзенні масавай работы і г. д. Праўда, раённая бібліятэка не заўсёды можа забяспечыць сельскіх бібліятэкараў неабходнымі метадычнымі рэспартуамамі, таму што абласная бібліятэка імя А. С. Пушкіна дасылае ў раён, дзе працуе 19 бібліятэк, усяго сем экзэмпляраў. І гэты вельмі даўна.

Маючы свой рататар, яна можа забяспечыць усе раёны метадычнымі матэрыяламі ў дастатковай колькасці. У рабоце раёнай бібліятэкі ёсць і недахопы. Нагледзчы на тое, што ёсць 726 дыроў Капыля бібліятэчнай абуджаны, але каля 700 пісьменных жыхароў кнігамі не карыстаюцца. Не можа задаволіць тое, што ў бібліятэцы няма адкрытага

